

ARHIVIST IX, 3/4 — XII, 2, 1959—1962.*

»Arhivist« je u daljnjih osam objavljenih svezaka zadržao raniju sadržajnu strukturu. Časopis donosi priloge iz arhivističke teorije i arhivske problematike, izvještava o radu pojedinih arhivskih institucija, prati arhivističke publikacije kod nas i u inozemstvu. Jedan dio priloga koristan je ne samo arhivskim radnicima, već i historičarima.

To su u prvom redu dodaci uz pojedina godišta časopisa s inventarima arhivske građe naših arhiva. P. Strugar objavljuje inventar Državnog arhiva NR Crne Gore (XII, 2, Dod. XIV), osnovanog 1952, u kojem se čuva građa iz razdoblja od 1855—1958. Inventar Državnog arhiva sreza Novi Sad (X, 1, Dod. XII) i dopunu tom inventaru (XII, 1, Dod. XIII) donosi Lj. M. Marković. R. Steger autor je inventara Državnog istorijskog arhiva u Beloj Crkvi (XII, 1, Dod. XIII).

Za historičara su osobito zanimljivi prikazi različitih fondova ili manjih skupina građe, kao i izvještaji o sređivanju pojedinih fondova. Tako D. Stefanović objavljuje »Pregled« mikrofilmova hilendarskih slovenskih neumskih rukopisa u Arhivu Srpske akademije nauka i umetnosti u Beogradu« (XI, 1) a L. Čelap ističe važnost kartografske građe u prilogu »Kartografski materijal u fondu Slavonsko-sremske generalne komande« (XI, 2). R. Kitjanovski iscrpno opisuje »Fond Pelagonijske mitropolije od 1755. do 1917. godine«, koji sadrži važnu građu za pojedine probleme iz ovog razdoblja makedonske povijesti (XII, 1).

Jelena M. Aćimović prikazuje »Arhivski fond Dunavske banovine« (XII, 1), nastao u razdoblju od 1929—41. Arhivska građa Dunavske banovine gotovo je u cjelini sačuvana pa je prvorazredni materijal za studij razvoja Kraljevine Jugoslavije u 30-im godinama. Upravna struktura Dunavske banovine sastojala se od osam odjeljenja. Autor skicira djelokrug svakog odjeljenja i navodi stupanj sačuvanosti građe. Od ovih su za proučavanje ekonomskog razvoja u tom razdoblju važni Poljoprivredno odjeljenje i Odjeljenje za trgovinu, obrt i industriju, dok je za unutrašnje-politički razvoj važan Odsjek javne bezbjednosti Upravnog odjeljenja.

U prilogu »Arhivska klasifikacija spisa Riječke prefekture (1924—1945)« A. Herljević raspravlja o diobi ovog fonda na serije i podserije, informirajući nas istodobno o njegovoj sadržajnoj fizionomiji (XII, 1).

Dokumente o učešću jugoslavenskog proletarijata u razvoju Mađarske Sovjetske Republike objavljuje J. Mirnić u prilogu »Leci Jugoslovenske frakcije Međunarodne socijalističke federacije u Mađarskoj komuni« (XII, 1).

Za hrvatsku je povijest naročito vrijedan prilog Ljerke Pleša »Sređivanje arhive Varaždinske županije (1850—1923)« (XII, 1). U prvom dijelu donosi kratak historijat Varaždinske županije, a zatim opisuje razvoj organizacije uprave od 1850—1923. i donosi shematski prikaz upravne strukture županije nakon svih šest reorganizacija od 1850—1886. U drugom dijelu prelazi na samu arhivsku građu Varaždinske županije i ističe da je to »jedina gotovo u cijelosti sačuvana županijska arhiva iz druge polovine XIX i početka XX stoljeća«. Raspravlja zatim o registra-

* Uz »Arhivist« za 1959, 1960. i 1961. pogrešno su odštampane oznake godišta: VIII, IX i X, dok treba da stoji: IX, X i XI; u ovom prikazu navode se ispravljene oznake godišta. Isto tako Dodaci uz »Arhivist« br. 1 i 2 za 1962. nose pogrešnu oznaku XII i XIII — ovdje se navode s ispravljenom oznakom: XIII i XIV.

turnom sistemu i stanju sačuvanosti građe po pojedinim serijama. Uz kraći opis preuzimanja fonda i rada na sređivanju dat je na kraju nacrt inventara i sadržaja građe.

J. Maček piše o »Građi koju je Državni arhiv Slovenije preuzeo od Državnog arhiva u Trstu« (XII, 1) i izvještava da je u studenom 1961. od Državnog arhiva u Trstu preuzeta veća količina arhivske građe koja se odnosi na Sloveniju i Hrvatsku. Navodi zatim popis arhivalija koje je preuzeo Državni arhiv Slovenije, među kojima se ističe nekoliko primjeraka urbara iz XVI, XVII i XVIII st., a napose arhivska građa Ilirskih provincija i Kraljevine Ilirije. Autor napominje, da mnogo spisa iz fonda Ilirskih provincija potječe »iz intendantura Istre, civilne Hrvatske, Vojne Krajine, Dalmacije i Dubrovnika, a manje iz intendantura Kranjske i Koruške«.

D. Živković, »Dokumenti za istoriju SKJ u arhivima Hrvatske, Slovenije i Sarajeva« (IX, 3/4), dopunjuje svoj prikaz o dokumentima za povijest SKJ u jugoslavenskim arhivima iz »Arhivista« br. 1/2, 1959. Na taj prilog nadovezuje se prilog M. Krstića, »Izvori za proučavanje Narodnooslobodilačkog rata i Narodne revolucije u Jugoslaviji« (XI, 2). Podatke o izvornoj građi donosi po pojedinim republikama i arhivima, a na kraju govori o publiciranju arhivske građe o NOR-u i o ostalim izvorima za razvoj NOR-a.

Dva priloga odnose se na razvoj uprave u rudarstvu: Olga Jaćimović, »Organizacija i administracija upraviteljstva Majdanpeka« (XII, 2), piše o pokušaju državne uprave nad rudnikom Majdanpekom 50-ih god. XIX st., a I. Beuc o »Organizaciji uprave i sudstva u rudarstvu u Hrvatskoj i Slavoniji« (XII, 2). Autor prati razvoj uprave i sudstva u rudarstvu u Hrvatskoj i Slavoniji od kraja XVIII st., kad se, u vezi s jozefinskom reorganizacijom uprave u rudarstvu, spominje Rudarski substicioni sud u Samoboru (1784). Opisujući razvoj rudarske uprave u Habsburškoj monarhiji, konstatira da je već od 1527. vrhovna rudarska vlast bila u rukama Dvorske komore za novčarstvo i rudarstvo. Teritorijalna nadležnost Rudarskog suda u Samoboru obuhvaćala je čitavu Hrvatsku i Slavoniju; on je vršio sudske, upravne i policijske funkcije. Prateći daljnji razvoj sudstva i uprave, konstatira da se sjedište Rudarskog substicionog suda premještalo u Varaždin, Zagreb i Radoboj. Na temelju Rudarskog zakona iz 1854, koji je značio modernizaciju staroga rudarskog zakonodavstva, nastaje Rudarsko povjereništvo u Radoboju, kasnije u Zagrebu, a sudske funkcije preuzimaju Zemaljski sud i Vojni sud u Zagrebu. God. 1859. Rudarsko povjereništvo se pretvara u Rudarsko satništvo u Zagrebu (do 1918).

Anketa »Arhivi i istraživači« (XII, 1) donosi mišljenja više historičara i arhivista o veoma važnim pitanjima, kao što su: upotreba arhivske građe u arhivskim institucijama, mikrofilmiranje arhivske građe u inozemnim arhivima i, na kraju, o problemu odgoja stručnih arhivskih kadrova, odnosno o fakultetskoj nastavi arhivistike.

Od priloga s područja arhivističke teorije i prakse spominjemo samo neke zanimljivije. Članak M. I. Miloševića, »Briga o arhivalijama Boke Kotorske u prošlosti« (XII, 2), iznosi više zanimljivih podataka o propadanju važnih arhivskih skupina u Kotoru i Boki Kotorskoj tokom stoljeća, kao što su registratura gradskog kneza, općinske kancelarije u Kotoru i dr, pa daje interesantan prilog povijesnom razvoju arhivskih institucija i arhivske službe kod nas.

V. Rockov i Jelena M. Aćimović raspravljaju »O arhivističkoj terminologiji« (XI, 1), a M. I. Milošević, »Za savremeniju primjenu nekih naučno-

-obavještajnih sredstava« (X, 2), zalaže se za izradu sažetih regista i iscrpne analitičke kartoteke.

Časopis redovito prati skupštine i savjetovanja jugoslavenskih arhivista i objavljuje stručne referate sa savjetovanja. U članku: »O kadru u našim arhivima« (XII, 2), koji je u stvari referat održan na savjetovanju arhivista Jugoslavije u Sarajevu (prosinao 1962) i naročito u tablicama na kraju članka, F. Biljan daje veoma zanimljive podatke o količini građe u jugoslavenskim arhivima, o broju osoblja, finansijskim sredstvima i dr.

»Arhivist« detaljno izvještava i o međunarodnim arhivskim skupovima. U težištu stručnog interesa u referatima na IV međunarodnom kongresu arhiva u Stockholmu u kolovozu 1960. bili su problemi novih tehničkih dostignuća na području restauriranja, konzerviranja, fotografiranja i čuvanja arhivske građe. Jedna od tema na kongresu odnosila se na arhive i suvremena ekonomska i društvena istraživanja (X, 3/4).

Referat R. H. Bautiera, konzervatora Nacionalnog arhiva u Parizu: »Arhivi u međunarodnom životu«, održan na VI međunarodnoj konferenciji »Okruglog stola arhiva« u Varšavi (svibanj 1961), donosi mnoge vrijedne podatke o odnosu arhiva i međunarodnog prava, o arhivskim sporovima u međunarodnom pravu, o međunarodnoj suradnji u oblasti arhiva, o pristupačnosti stranim istraživačima i dr. (XI, 2).

Mnogi prilozi informiraju nas o inozemnim arhivskim institucijama i arhivističkim problemima i pri tom, uz prikaz povijesnog razvoja arhivskih institucija, donose i korisne podatke o arhivskoj građi koja se u njima čuva. Danica Gavriović piše o »Arhivima u Švedskoj« (X, 3/4), Ljiljana Aleksić »O diplomatskim arhivima Zapadne Evrope« (X, 3/4), a S. Davidović o »Pedeset godina rada švajcarskog privrednog arhiva u Bazelu (1910—1960)« (X, 3/4). Radmila Popović-Petković izvještava o »Problemu škartiranja arhivske građe u Italiji« (XII, 2).

Na kraju spomenut ćemo bibliografske priloge časopisa. A. Lj. Lisac nastavlja i dovršava »Priloge jugoslavenskoj arhivističkoj bibliografiji — Retrospektivna građa do 1945. godine« (IX, 3/4-X, 2). Milka Ivković objavljuje »Bibliografiju istorijskih časopisa, zbornika i godišnjaka« (XII, 1) i »Priloge bibliografiji arhivističkih publikacija i časopisa« (XII, 2).

»Arhivist« br. 1 za 1962. donosi bibliografiju objavljenih članaka u »Arhivistu« od 1951—1961, s abecednim popisom suradnika. »Bibliografiju radova Jovana Ristića i radova o njemu« objavljuje Radmila Popović-Petković (XII, 2).

Tomislav Raukar

GLASNIK ARHIVA I DRUŠTVA ARHIVISTA BOSNE I HERCEGOVINE
1—3, SARAJEVO 1961—63.

»Glasnik arhiva i Društva arhivista Bosne i Hercegovine« pokrenut je 1961, dosad su izašla tri sveska (1961—63). Časopis objavljuje priloge u ovim, s obzirom na sadržaj pažljivo razgraničenim, rubrikama: Arhivistika i arhivska služba; Članci i prilozi; Građa; Prikazi i ocjene. U uvodnoj napomeni redakcija je istakla da je glavni zadatak časopisa raspravljanje o arhivističkim problemima, informiranje o

H I S T O R I J S K I
Z B O R N I K

Redakcioni odbor:

KONSTANTIN BASTAIĆ
OLEG MANDIĆ
BERNARD STULLI
JAROSLAV ŠIDAK

Glavni i odgovorni urednik:

JAROSLAV ŠIDAK

Tajnik redakcije:

IVAN KAMPUŠ

IZDAJE
POVIJESNO DRUŠTVO HRVATSKE
ZAGREB